

Advies beleidsnota gelijke kansen 2024-2029

Datum van publicatie: 20/02/2025

NOOZO, Vlaamse Adviesraad Handicap
info@noozo.be | 02 274 00 31 | www.noozo.be

Vooruitgangstraat 323 bus 7, 1030 Brussel
Ondernemingsnr. 0778291475 | RPR Brussel

Advies

Beleidsnota gelijke kansen 2024-2029 – advies op eigen initiatief

Contactpersoon:

Veronique Deblon | veronique@noozo.be

Inhoud

1. Context	4
1.1 Wat is NOOZO?	4
2. Het VN-Verdrag Handicap als leidraad	5
2.1 Beleidsparticipatie	5
3. Gelijke kansen en toegankelijkheid	7
3.1 Horizontaal beleidsplan	7
3.2 Toegankelijkheid van gebouwen.....	7
3.3 Gendergerelateerd geweld.....	10
3.4 Digitale inclusie of e-inclusie	11

1. Context

In november 2024 publiceerde de Vlaamse regering per beleidsdomein een beleidsnota waarin ze haar plannen voor de volgende vijf jaar toelicht. Deze gaan dieper in op het Vlaams regeerakkoord dat onmiddellijk na de regeringsvorming verscheen.

De maatregelen die ze in de beleidsnota's voorstellen zullen ongetwijfeld een grote impact hebben op personen met een handicap. Hoewel zij een aanzienlijk aandeel van de bevolking zijn, worden zij toch vaak vergeten wanneer er over nieuw beleid wordt nagedacht.

Met dit advies willen we **de stem van personen met een handicap** laten horen en constructief wegen op de beleidsplannen. We wijzen op gemiste kansen en waarschuwen voor nadelige gevolgen en het ontstaan van nieuwe drempels bij de huidige plannen voor mensen met een handicap. We hopen dat de Vlaamse regering dit advies ter harte neemt en onze aanbevelingen meeneemt bij het opstellen van het horizontaal gelijkheidskansenbeleidsplan, de beleidsplannen per beleidsdomein. En bij de uitvoering van het beleid, zowel over de domeinen heen als per beleidsdomein.

1.1 Wat is NOOZO?

NOOZO is de Vlaamse adviesraad voor en door personen met een handicap. Wij geven advies aan de Vlaamse regering over alle onderwerpen die belangrijk zijn voor mensen met een handicap. We maken mogelijk dat personen met een handicap zelf actief hun stem laten horen over het beleid vanuit hun ervaringsdeskundig.

We bereiden de adviezen voor in werkgroepen en adviesraden over verschillende thema's. Hier komen vertegenwoordigers van ledenorganisaties samen om beleidsplannen en adviesvragen te bespreken. Ook dit advies is op deze manier tot stand gekomen.

De **Vlaamse regering is verplicht om NOOZO om advies te vragen** wanneer zij beleid overwegen dat een impact heeft op

personen met een handicap. We reiken dan ook de hand om constructief samen te werken en het beleid te verbeteren.ⁱ

2. Het VN-Verdrag Handicap als leidraad

NOOZO en Handicap en Arbeid vertrekken steeds vanuit het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (hierna: VN-Verdrag Handicap). Dit werd in 2009 door België goedgekeurd. Daarmee hebben België en Vlaanderen zich ertoe verbonden om de bepalingen uit dit verdrag te realiseren.

Helaas wordt er in de beleidsnota's amper verwezen naar het VN-Verdrag Handicap. Daarnaast liggen de beleidskeuzes die worden gemaakt vaak niet in lijn met het Verdrag en is er geen planmatige aanpak om het Verdrag te realiseren. Daarom doen we de volgende aanbevelingen:

Aanbevelingen

- ✓ Toets beleidskeuzes altijd af aan het VN-Verdrag Handicap. Zo vermijden we op korte termijn beleid dat afbreuk doet aan de inclusie van personen met een handicap.
- ✓ Stel zowel een transversaal als een plan per beleidsdomein op om op lange termijn het VN-Verdrag Handicap uit te voeren en te realiseren. Het moet een strategisch plan zijn met aanduiding van een tijdspad en budgetten. Dat vraagt een goede coördinatie vanuit Gelijke Kansen en afstemming over de verschillende beleidsdomeinen heen.

2.1 Beleidsparticipatie

We zijn tevreden dat de minister van Gelijke Kansen en de ministers van Werk en Sociale Economie zich engageren om beleidsparticipatie van personen met een handicap via NOOZO en Handicap en Arbeid te versterken.

Zoals beschreven in de beleidsnota Gelijke Kansen wordt NOOZO niet consequent om advies gevraagd bij Vlaamse reglementering met potentiële impact op de positie van personen met een handicap. We staan achter het plan van de minister van Gelijke Kansen om te onderzoeken hoe de adviesrol en betrokkenheid van NOOZO kan vergroot worden waar mogelijk en relevant. We vragen om erop toe te zien dat alle regelgeving vanaf de ontwikkeling tot de uitrol ervan met impact op personen met een handicap voorgelegd wordt voor advies aan NOOZO.

We willen de Vlaamse ministers aansporen om beroep te doen op de ervaringsdeskundigheid van personen met een handicap. Artikel 4.3 van het VN-Verdrag Handicapⁱⁱ verplicht verdragsstaten bij besluitvorming en bij de opmaak, uitvoering en monitoring van beleid dat betrekking heeft op personen met een handicap nauw overleg te houden met personen met een handicap en hun representatieve organisaties. Dit is het 'niets over ons zonder ons'-principe. De Vlaamse overheid en de andere beleidsniveaus moeten dus steeds **personen met een handicap zelf of via hun representatieve organisaties betrekken rond maatregelen die (on)rechtstreeks gevolgen kunnen hebben op hun rechten en levenskwaliteit.**

In september 2024 benadrukte het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap hierover hun bezorgdheid. Personen met een handicap worden in België niet genoeg geraadpleegd via hun vertegenwoordigende organisaties.ⁱⁱⁱ Daarom beveelt het VN-Comité aan om wettelijk verankerde mechanismen in te voeren om nauw overleg en actieve betrokkenheid van personen met een handicap te waarborgen.

Aanbevelingen

- ✓ Betrek personen met een handicap bij de opmaak, uitvoering en monitoring van beleid dat betrekking heeft op personen met een handicap.

3. Gelijke kansen en toegankelijkheid

3.1 Horizontaal beleidsplan

Gelijke kansen realiseren is de verantwoordelijkheid van alle beleidsdomeinen. We zijn tevreden dat de noden van personen met een handicap erkend worden. Toch blijven concrete acties om aan toegankelijkheid, inclusie en gelijke behandeling en non-discriminatie te werken vaak nog uit. We merken dit onder andere bij de naleving van het recht op redelijke aanpassingen.

Aanbevelingen

- ✓ Betrek personen met een handicap (en andere kansengroepen) bij de planning en uitvoering van horizontaal beleid bij:
 - ✓ De analyse voorafgaand aan de selectie van de beleidsprioriteiten,
 - ✓ Selectie van prioritaire doelstellingen,
 - ✓ Vastleggen van het actieplan,
 - ✓ Opvolgen van de resultaten van het gelijkekansenbeleid.

3.2 Toegankelijkheid van gebouwen

De Vlaamse regering schrijft: "Vlaanderen is een toegankelijke samenleving en biedt voor iedereen ruimte om te wonen, te werken en te leven."^{iv} Op dit moment is dit nog niet het geval. Personen met een handicap botsen nog iedere dag op drempels die hen verhinderen deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Toegankelijkheid is nochtans een mensenrecht.

NOOZO is tevreden dat de toegankelijkheidsverordening^v geoptimaliseerd zal worden. **Nieuwe regelgeving rond toegankelijkheid in Vlaanderen is hoognodig.**

Sinds 2010 moeten publieke gebouwen voldoen aan een aantal toegankelijkheidscriteria. Die liggen vast in de gewestelijke stedenbouwkundige verordening toegankelijkheid. Enkel plannen voor publieke gebouwen die voldoen aan deze criteria zouden een vergunning mogen krijgen. Maar in de praktijk blijkt het anders te verlopen. Inter evalueerde in 2019 al de toepassing van de stedenbouwkundige verordening. Uit hun steekproef bleek dat slechts 9 van de 147 ontwerpen voldeden aan de toegankelijkheidsnormen op het moment van de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Toch kregen deze ontwerpen groen licht om gebouwd te worden. Na de bouw bleek zelfs geen enkel gebouw nog conform de regels te zijn, omdat er ook tijdens het bouwproces onvoldoende rekening werd gehouden met de criteria uit de stedenbouwkundige verordening. De huidige verordening slaagt er dus niet in om toegankelijkheid waar te maken. Basistoegankelijkheid is nog altijd niet de norm.

Vandaag worstelt die verordening met een aantal strategische pijnpunten. Zo blijft het toepassingsgebied beperkt tot de gemeenschappelijke delen van meergezinswoningen. Bovendien gelden bepaalde normen pas wanneer de meergezinswoning uit meer dan 6 woonunits bestaat. In de praktijk merken we dat tal van bouwprojecten bewust onder die grens blijven, en zo de toegankelijkheidsregelgeving vermijden.

Daarom vragen we om:

- De regels over toegankelijkheid te vereenvoudigen en veralgemenen. Afwegingskaders met richtlijnen zijn hierin een eerste stap.
- Het algemeen toepassingsgebied van de stedenbouwkundige verordening uit te breiden:
 - Zo moeten bijvoorbeeld ook personeelsruimtes vallen binnen het toepassingsgebied. Op dit moment kunnen werknemers met een handicap niet rekenen op een toegankelijke personeelsruimte.

- Ook nieuwe meergezinswoningen horen aan toegankelijkheidsnormen te voldoen.
- Voorzie ook middelen om de nieuwe wetgeving goed uit te voeren.
- Zorg voor handhaving. Controleer of de gebouwen die een vergunning kregen wel degelijk voldoen aan de stedenbouwkundige verordening. Gebouwen die ontoegankelijk blijken, horen die fouten recht te zetten of een afschrikwekkende sanctie te krijgen.

Bovendien riep het **VN-Comité** in september 2024 op om de toegankelijkheidsverplichtingen uit te breiden naar **bestaande gebouwen**. Op dit moment gelden de toegankelijkheidsnormen alleen voor nieuwe gebouwen of ingrijpende renovaties. Het VN-Comité roept ook op om de **inspecties** op te voeren en ervoor te zorgen dat toegankelijkheidsnormen daadwerkelijk worden toegepast.

Er is geen plan met becijferde, duidelijke en verplichte doelstellingen op korte, middellange en lange termijn. Ook ontbreekt de monitoring van de toegankelijkheid van publieke gebouwen op dit moment. Daarnaast zijn de huidige regels vooral gefocust op personen met een fysieke handicap. Er zijn nauwelijks maatregelen die toegankelijkheid verbeteren voor personen met een visuele, auditieve, verstandelijke of psychosociale handicap.

Aanbevelingen

- ✓ Verbreed het toepassingsgebied van de stedenbouwkundige verordening.
- ✓ Vereenvoudig de regels over toegankelijkheid. Zorg voor afwegingskaders.
- ✓ Voorzie ook middelen om de nieuwe wetgeving goed uit te voeren.
- ✓ Controleer of de toegankelijkheidsnormen daadwerkelijk worden toegepast. Zet in op handhaving.

3.3 Gendergerelateerd geweld

NOOZO is tevreden dat de Vlaamse overheid aandacht heeft voor gendergerelateerd geweld. We willen hierbij wijzen op de **verhoogde kwetsbaarheid van personen met een handicap**. Recent [onderzoek van de UGent](#) toont aan dat personen met een handicap meer risico lopen op fysiek seksueel geweld dan personen zonder een handicap. NOOZO wil dat de Vlaamse regering aandacht heeft voor het risico dat personen met een handicap lopen om slachtoffer te worden van seksueel geweld. Hou in de strijd tegen seksueel geweld rekening met de kwetsbaarheden die personen met een handicap op verschillende identiteitsassen (zoals een LGBTQ+ achtergrond) ervaren.

Vrouwen met een handicap en meer specifiek **vrouwen met een verstandelijke handicap** zijn oververtegenwoordigd in de groep van slachtoffers. Een [onderzoek van Tina Goethals](#) uit 2018 vond dat **93 procent** van de 59 deelnemende vrouwen ooit een vorm van seksueel geweld ervaarde. Uit [het onderzoek van de UGent](#) blijkt dan weer dat 48 procent van alle vrouwen met een handicap in Vlaanderen al eerder slachtoffer was van fysiek seksueel geweld.

Bovendien onthulden [onderzoekers van de New York Times](#) in 2023 dat **gedwongen sterilisatie** in de praktijk nog vaak gebeurt bij personen met een handicap. Ook in België, waar dit verboden is, worden vooral vrouwen met een verstandelijke beperking nog vaak zonder toestemming gesteriliseerd. Belgische verloskundigen verklaren dat ze vaak deze ingreep uitvoeren op vraag van familie of zorggevers.

Personen met een handicap ervaren **drempels in hun zoektocht naar gepaste zorg** om met de gevolgen van grensoverschrijdend gedrag om te gaan. Ze lopen daardoor extra risico om op lange termijn opnieuw slachtoffer te worden.^{vi}

Aanbevelingen

- ✓ Besteed aandacht aan de specifieke kwetsbaarheden en noden van personen met een handicap en daarbij vrouwen en kinderen in het bijzonder.
- ✓ Werk aan de toegankelijkheid van hulpverlening. Gezien het veelvuldig voorkomen en de ernst van de feiten hoort toegankelijkheid een topprioriteit te zijn.

3.4 Digitale inclusie of e-inclusie

Het is voor personen met een handicap niet vanzelfsprekend om digitaal deel te nemen. Zij stoten op heel wat drempels waardoor ze uitgesloten blijven van de digitale samenleving. NOOZO vraagt een **duurzaam digitaal inclusiebeleid** dat gericht is op de autonomie van personen met een handicap. We vragen om de **knelpunten** weg te werken die hen weerhouden om digitaal deel te nemen en om de **kansen** van digitalisering te benutten.

We willen benadrukken dat een goed digitaal inclusiebeleid steeds een niet digitale pijler behoudt. Digitale opties kunnen nooit fysieke dienstverlening volledig vervangen. Benadruk daarom het recht op een laagdrempelige en toegankelijke dienstverlening via fysiek contact. Neem dat recht op in het digitale inclusiebeleid.

Digitale toegankelijkheid is een voorwaarde voor digitale inclusie. Sinds 2018 moeten bepaalde websites en apps volgens de Europese digitale toegankelijkheidsrichtlijn verplicht voldoen aan een aantal toegankelijkheidscriteria. Dit gaat bijvoorbeeld over overheidswebsites. Personen met een handicap botsen nog dagelijks op **ontoegankelijke websites en applicaties**. Uit een jaarverslag van 2021 blijkt dat ruim twee jaar na de deadline van de Europese digitale toegankelijkheidsrichtlijn 45.6 procent van de gecontroleerde websites en applicaties nog steeds ontoegankelijk was. Er is dus een **grondige inhaalbeweging nodig**

[De Europese richtlijn over de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten](#) stelt daarnaast dat vanaf 28 juni 2025

verschillende producten en diensten universeel toegankelijk gemaakt moeten worden. Hoewel er al hard gewerkt wordt achter de schermen, zijn wij bezorgd dat veel producten, diensten en websites in 2025 nog ontoegankelijk zullen zijn. NOOZO vraagt de Vlaamse regering om tijdig alle sectoren aan te sporen.

Aanbevelingen

- ✓ Geef het goede voorbeeld door alle eigen overheidswebsites (volledig) toegankelijk te maken volgens niveau AA van de WCAG.
- ✓ Neem webtoegankelijkheid op als vereiste in aanbestedingen. Check bij oplevering of de belofte is nagekomen.
- ✓ Verruim het toepassingsgebied van de Europese Digitale Toegankelijkheidsrichtlijn. Meer Vlaamse websites horen hierbinnen te vallen.
- ✓ Zorg ervoor dat alle websites en applicaties die moeten voldoen aan de Europese toegankelijkheidsrichtlijn op de hoogte zijn van hun verantwoordelijkheid. Bied hen ook de nodige ondersteuning aan.
- ✓ Attendeer bedrijven die binnen het toepassingsgebied van de EAA vallen op hun verantwoordelijkheid.

Eindnoten

ⁱ Vlaamse Overheid (2021). Besluit van de Vlaamse Regering houdende de erkenningsvoorwaarden, de erkenningsprocedure en het toezicht op de Vlaamse advies- en beleidsparticipatieraad van personen met een handicap. Geraadpleegd op 21 januari 2025 van https://etaamb.openjustice.be/nl/besluit-van-de-vlaamse-regering-van-17-december-2021_n2022040276.html

ⁱⁱ Verenigde Naties (2006). Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, artikel 4

ⁱⁱⁱ Verenigde Naties (2024). Concluding observations on the combined second and third periodic reports of Belgium

^{iv} Vlaamse Regering (2024). Regeerakkoord 2024-2029, p. 71

^v Regels om ervoor te zorgen dat openbare gebouwen en ruimtes toegankelijk zijn voor iedereen.

^{vi} Fomenko, L., De Schrijver, L., & Keygnaert, I. (2023). Personen met een beperking en seksueel geweld Eindrapport, UGent. Geraadpleegd op 18 januari 2024 via: https://biblio.ugent.be/publication/01HDH1NGBEB6PP204JTV4AJ9_G